

Prilaga vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1.

CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrlet let Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Inserati se zaračunajo po dogovoru

Slovenskemu narodu!

Korakali smo po potu do samostojne Slovenije, do popolne ravnopravnosti in poštene uprave. Toda odstopiti smo morali od tega pota, čeprav smo imeli z enakomiselnimi Srbi in Hrvati v narodni skupščini večino, ter prepustiti usodo naših narodov trem zlim duhovom: Pašiću, Pribičeviću in Žerjavu.

Na ta način je zopet odprta pot nasilju in brezmejni korupciji. Svoboda, pravica in poštenost se jim morajo umakniti.

Stranke, katerim je sedaj izročena vlada, nimajo niti večine med ljudstvom. Da bi si to večino pridobile, bodo pozvani narodi na volitve. Vsa nasilna sredstva bodo uporabljali, da dosežejo svoj cilj ter za daljšo dobo zapro usta narodom, ki si žele miru, reda in sporazuma.

Niti trenutek ne dvomimo, da slovenski narod svojih političnih idealov v novi državi tudi ob teh volitvah ne bo zapustil. Slovenska individualnost, najširša svoboda in vsestranska poštenost stoje v vrsti slovenskih idealov med prvimi. Vsi ti ideali se dajo doseči z revizijo ustave in z zakonom.

Eno pa bo treba za predstoječe volitve pred vsem poudariti. Spoštovanje ljudske volje se mora jasno v ustavi zjamčiti! Tudi v tej smeri se mora ustava jasno in temeljito spremeniti! Ljudska volja mora biti prvi suveren v vsaki državi!

Svobode pri novih volitvah ne bo veliko. Ljudstvo bodo hoteli prisiliti, da s pasjo ponižnostjo poljublja njihovo šibo in odobrava njihovo korupcijo ter nepoštenost. Slovenski narod se sili ne bo uklonil, nikdar, nikdar!

Živela Slovenija! Živela svoboda! Živela poštenost! Za njo v volivni boj!

Dr. Anton Korošec s. r., Bedjanič Andrej s. r., Brodar Janez s. r., Faleš Štefan s. r., Gostinčar Jožef s. r., Dr. Hohnjec Josip s. r., Klekl Josip s. r., Kranjc Davorin s. r., Kremžar Franc s. r., Kugovnik Jurij s. r., Dr. Kulovec Franc s. r., Nemanič Jožef s. r., Pušenjak Vladimir s. r., Stanovnik Ivan s. r., Strcin Ivan s. r., Sušnik Anton s. r., Siftar Geza s. r., Skulj Karel s. r., Vesenjaki Ivan s. r., Vrečko Jakob s. r., Žebot Franc s. r.

Listnica upravnistva.

One cenj. naročnike, katerim smo pred tedni prikožili položnice za poravnavo naročnine, pa tega še niso storili, vljudo prosimo, da naj to takoj store, ker jim bomo sicer neljubo primorani nadaljno pošiljanje lista 27. t. m. ustaviti, Ljubljanskim naročnikom pa prilagamo položnice za poravnavo naročnine v današnji številki.

V boj za pravico!

Po izredno ljuti borbi naših jugoslovanskih politikov, ki so znali na eni strani skrbeti in delati le bolj zase kakor za revno in delovno ljudstvo, na drugi strani pa niti niso mogli storiti tega, kar bi bili mogli storiti pravi zastopniki ljudstva, imamo napovedane nove volitve v narodno skupščino.

Prav posebno značilno je, da ima poverjen mandat za nove volitve ravno tista vlada in ravno tisti možje, ki so se izkazali izmed vseh dosedanjih vlad v naši edinstveni Jugoslaviji za najbolj socialno brezčutne in krivične. V koliko so si s tem činom pridobili na ugledu merodajni činitelji, ne vemo, vemo pa, da za jugoslovansko delovno ljudstvo pomeni ta ukrep nič manj kakor boj na življenje in smrt, kajti jasno je, da od takih ljudi, kakršni sestavljajo P. P. vlado, nimamo absolutno ničesar dobrega pričakovati.

Najbolj žalostno in za vse revno in delovno ljudstvo obupno pa je dejstvo, da so se poleg Pašića in Pribičevića izkazale tudi vse druge politične stranke brez izjeme revnemu in delovnemu ljudstvu nenaklonjene tako očitno in celo krivično, da delovno ljudstvo ne more več od prav nobene stranke pričakovati dovolj poštenega in iskrenega zastopstva.

Poleg vsega tega pa prihaja v poštev še najusodnejše dejstvo, ki bi moglo spraviti celokupno delovno ljudstvo celo v popoln obup. To dejstvo je prežalostna resnica, da med najbednejšimi reveži in trpinami, ki so dovolj sposobnih in zmognih ljudi, ki bi mogli in hoteli nastopiti kot kandidati in zastopniki zatiranega in preganjanega revnega delovnega ljudstva.

Invalidi, vpokojenci, delavci, državni in zasebni uslužbenci, železničarji, kmetje, bajtarji, mali rentniki, prenosrečni viničarji in kmetijski hlapci, — ali se tega zavedate? Ali ste že kdaj o tem razmišljali? Ali ste že kdaj pomislili, kadar ste zabavljali čez krivične in socialno brezčutne poslance in ministre — koga boste pri prihodnjih volitvah volili namesto tistih, ki so vas še vselej ogoljufali za vaše zaupanje?

Zdaj je prišel tisti čas, ko si imate zopet na novo izvoliti in poslati svoje zastopnike tja, kjer se odloča o vaši usodi!

Koga boste volili? Katero stranko? Ali se je izkazala kakera stranka ali kateri poslanec vrednega vašega zaupanja?

Ali hočete še nadalje trpeti in za krivice, ki se vam gode, še nadalje voliti tiste možje, ki so tako jasno in opetovano pokazali, da nimajo dovolj smisla in ne volje za vaše potrebe in koristi?!

Ali ste morda še tako slepi, da mislite, da vas bodo drugi kdaj bolje zastopali, kakor bi se mogli zastopati vi sami?

Vsi, ki ste na starost in v onemoglosti zatirani, zaničevani in preganjeni in vsi, ki se trudite s poštenim delom, pa ste tako plačani, da stradate in vaše družine hirajo, pa ste povrh vsega še vsak dan v nevarnosti, da boste odpuščeni še od dela, spoznajite vsaj zdaj, ko vidite in čutite na lastni koži, kako vas dosednji politiki ne samo ropajo denarja, premoženja in zdravja, temveč skrajno hrečutno in okrutno tudi morijo nas in naše

družine s tem, da nam jemljejo in kratijo tudi najenostavnejše naravne človeške pravice in svobodo, spoznajate torej — da smo si vsega tega sami krivi.

In zakaj smo tako nesrečni? — Zato, ker smo tako slepi, skoraj bi rekli neumni, da se za politiko nemo nič brigati. — Mi čitamo dan na dan politično časopisje kapitalistov, namesto svojega ter zasledujemo svetovne dogodke le kot dovršena dejstva, brez vsakega premisleka o vzrokih, zakaj se to ali ono tako in tako godi. Zato navadno niti ne opazimo in ne spoznamo pravih vzrokov političnih dogodkov. Zaradi tega se tudi velikokrat nesmiselno ogrevamo za napačne stvari in zmotne ideje. Vselej pa moramo vsako svojo neuvidevnost in zmotno — drago plačati.

Ali ni morda res tako? Ako se le nekoliko ozremo v zadnja desetletja, prav lahko spoznamo, da za revno in delovno ljudstvo ne prinese tudi najsijajnejša politična ali socialna zmaga nobene trajne koristi, — ako ni ljudstvo samo dovolj politično in socialno izobraženo in dovolj dosledno.

Kaj nam pomaga n. pr. če je že pred desetletji tako sijajno zmagal v Sloveniji dr. Krekov krščanski socializem, ko pa še danes nimamo dovolj krščansko mislečih in krščansko čutečih ljudi?!

Zato služi v glavnem vse naše združništvo le gotovim ljudem, namesto članstvu in splošnosti. To bi pa bilo nemogoče, ako bi bilo članstvo in vse delovno ljudstvo dovolj zavedno in po svojem prepričanju dosledno.

Istotako nam ne nudi sreče in zadovoljnosti naša edinstvena kraljevina bratskih narodov Srbov, Hrvatov in Slovencev, — ker nimamo še dovolj bratsko čutečih in edinstveno mislečih ljudi. To bi pa bilo zopet nemogoče, ako bi se srbsko, hrvaško in slovensko delovno ljudstvo zavedalo, da služi s tem, če sledi politiki Pašića, Pribičevića in dr. Žerjava, najbrezsrčnejšemu jugoslovanskemu kapitalizmu, ki ima jaseh namen, kmeta gos-

podarsko uničiti, vse delovno ljudstvo pa z bedo in nasiljem zaslužiti.

Vsak, ki ima le količkar uvidnosti, lahko spozna da naši državniki in politiki vpričajo politične boje in ogrevajo ljudstvo za razne ideje samo zato, da delovno ljudstvo lažje izkoriščajo in zatirajo.

Razpusta sedanje narodne skupščine in nove volitve ni rodila nobena resnična potreba. Račun pa bo zopet moralo plačati revno delovno ljudstvo. Namesto, da bi dali delavstvu, invalidom in vpokojencem kaj pribojška in brezposelnim zaslužka, so razpisali volitve! Toda za tokrat upamo, da se bodo gospodje precej — uračunali.

Združene kršćanske delavske organizacije v Sloveniji bodo skušale dati priliko celokupnemu delovnemu ljudstvu: invalidom, vpokojencem, delavcem, državnim in zasebnim uslužbencem, rudarjem, železničarjem, viničarjem, bajtarjem, kmetom in malim obrtnikom ter malim rentnikom, da si sami lahko poskrbijo za svoje zastopnike.

Tovariši! Glejmo, da izrabimo priliko.

V naši moči je, da si bomo lahko sami s politiko rezali kruh, namesto da bi nam drugi s politiko jemali svobodo, nas zatirali in preganjali in še nadalje krivice delali.

France Žužek:

Protestiramo zoper tak način!

Predsedstvo »Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode« je v petek, dne 7. novembra 1924 nenadoma sklicalo delavske zaupnike vseh svojih treh tovarn za soboto popoldne na razgovor v Ljubljano v prostore ljubljanske kreditne banke.

Delavstvo teh tovarn je združeno v svoji enotni strokovni organizaciji, ki se imenuje »Zveza papirniškega delavstva« s centralnim sedežem v »Ljudskem domu« v D. M. v Polju. Ta naslov in vse to je gosposi od »Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode« dobro znano. Vendar ni smatrala za potrebno, da bi bila s primerno vlogo delavstvu naznačila, kaj bo pravzaprav predmet razgovora na predsedstvu v Ljubljani.

Podpisani kot strokovni tajnik združenega papirniškega delavstva sem bil od obratnih zaupnikov Goričane-Medvode o razgovoru, ki naj bi se vršil v soboto popoldne, obveščen v soboto dopoldne ob devetih, od obratnih zaupnikov iz tovarne Vevče pa s telefonsko depešo šele ob pol dvanajstih. Naravno sem bil radoveden, o čem pravzaprav se bomo razgovarjali in se mi je čudno zdelo, da si upa predsedstvo »Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode« delavstvo sklicati skupaj, ne da bi mu poprej označilo, o čem naj bi se posvetovali.

Kljub temu so se obratni zaupniki vabilu odzvali polnoštevilno. Prišlo jih je pred Kreditno banko 32. Odšli smo v prostore predsedstva združenih papirnic sem jaz kot prvi šel v pisarno g. dr. Karla Trillerja in mu javil, da je zbor zaupnikov zunaj polnoštevilno zbran, vsled česar se razgovor lahko takoj začne. Res je, da mi je gospod dr. Triller takoj rekel, da lahko prisostvujem samo kot poslušalec, res je pa tudi, da pri podobnih razgovorih, kar je gospodu doktorju iz nedavnega meznega gibanja prav dobro znano, sodelujem v imenu papirniškega delavstva vedno, iz česar bi gospod doktor lahko sklepal, da bo delavstvo od razgovorov vsikdar takoj odšlo, ako ne bodo družbeni činitelji pustili moje malenkosti poleg.

No, razgovor se je pričel. Na ta način, da se je gospod doktor naslonil ob konec pisalne mize, delavstvo pa je poslušalo v polkrogu o vsem, kar naj bi prišlo. Družbin tajnik g. dr. Ciril Pavlin pa je zavzel stoje prostor ob pisalni mizi pri oknu. Pri tem »razgovoru« je gospod

dr. Karel Triller začel praviti, da delavstvo podjetju ni v taki meri hvaležno, kakor bi moralo biti, kar se dovoli jasno razvidi iz pisanja »Pravice«, ki da hujška ne le proti g. doktorju samemu in proti posameznim družbenim činiteljem, marveč piše tudi tako, da je to nevarno za podjetje samo kot tako.

Zlasti, da se delavstvo in »Pravica« bori zoper sedanje glavnega ravnatelja g. Sellerja, ki je sicer res iz nemškega rajha, a izboren strokovnjak, ki je omogočil, da papirnice izvažajo svoj papir tudi v inozemstvo kakor: Grčijo, na Angleško in celo v Ameriko. Ta gospod ravnatelj je od delavstva dobil že več grozljivih pisem. V zadnjem času pa neko pismo, v katerem mu ne podpisani sporoča, da obstoji v Vevčah skupina 21 ljudi, ki se je zarotila, da gospod ravnatelj ne ostane živ. Gospod generalni ravnatelj in njegova milostljiva gospa je vsled tega silno razburjena in bati se je, da na takem mestu, kjer niti življenja ni varen, da ne bo mogel vstrajati, kar bo imelo seveda silno slabe posledice za podjetje samo. Gospodu doktorju pa se je komaj posrečilo, da je celo nevarno zadevo še vsaj za dogleđen čas več ali manj potlačil. Seveda ne ve, kdo je to pismo, ki ga je družba izročila policiji, pisal.

Seveda ne bom navajal tu vsega, kar je gospod doktor delavstvu govoril, o čemer se je pravzaprav v precej vehementskem tonu pred zbranimi zaupniki pritoževal. Zaupniki, ki so pričakovali, da se bo vršila kakšna važna stvarna konferenca, so bili nad načinom, s katerim je gospod doktor nastopal, razočarani in ogorčeni.

Na koncu pa si je gospod doktor dovolil še dvoje stvari, ki so povzročile, da se je ta razgovor žalostno končal:

1. Dovolil si je naglasiti še enkrat, da je sicer prav in da rad vidi, da je delavstvo organizirano, da pa je v interesu delavstva, da se »od zunaj ne pustj hujskati«. Isto si je bil gospod doktor dovolil že 19. sept. 1924 na že znanem shodu v Vevčah. Ta od »zunaj« delavstvo in moja malenkost razume sledeče: »Zveza papirniškega delavstva« je sestaven del »Jugoslovanske strokovne zveze in je v njen včlanjena zato, ker z ostalo delavsko armado neprimerno več pomeni, kakor pa če bi bila organizirana sama zase. Na »Jugoslovansko strokovno zvezo« jo poleg tega vežejo tudi njena pravila. Zato je dolžnost papirniškega delavstva, da v važnih vprašanjih išče tudi zastopstva JSZ, kakor je nasprotno dolžnost JSZ, da nudi v kritičnih momentih papirniškemu delavstvu svojo polno pomoč. Če se torej meznih gibanj in razgovorov udeležuje tudi zastopnik »Jugoslovanske strokovne zveze«, ni po pravilih iste zveze in po pravilih »Zveze papirniškega delavstva« ta udeležba nikako »hujskanje od zunaj«, marveč čisto notranja zadeva papirniške strokovne organizacije in njene matice »Jugoslovanske strokovne zveze«. Vsled tega smatra delavstvo povdaranje g. dr. Karla Trillerja, da naj se delavstvo »ne pusti hujskati od zunaj« za poizkus, razbiti močno strokovno organizacijo papirniškega delavstva. V to pa ni niti kompetenten, še manj pa naprošen. Seveda je to naše subjektivno mnenje in subjektiven utis. Ako je drugače, naj se gospod doktor blagovoli izjaviti.

2. Pri teh razgovorih, pri katerih je gospod doktor večkrat povdabil, da delavstvo ne pozna prave hvaležnosti do družbe, se je bil gospod doktor obrnil celo na predsednika papirniške zveze, sedanjega župana v D. M. v Polju tov. Franceta Kukavica, češ, da tudi on ne pozna prave hvaležnosti in da mu hoče iz dopisa, katerega je bil pred leti poslal njemu, pokazati, kako kratkega spomina je. Vzel je nato štiri leta staro pismo, da ga prečita. Zoper to je takoj protestiral župan iz D. M. v Polju kakor tudi moja, zgoraj podpisana malenkost. Ne vsled tega, ker bi se bil morda kdo bal, da stoji v pismu kaj nepoštenega, marveč zato, ker si zastopnik družbe sploh predrzne sklicati delavstvo na »razgovor«, ki je podoben vojaškemu raportu, pri katerem delavstvo enostavno »prebiksa« ter še zraven čita čisto zasebna pis-

ma, ki nimajo z organizacijo nobenega opravka in stika. No, iz prečitane pisma je bilo razvidno, da je bil tov. Franc Kukavica pred leti brez posla. (Koliko jih je denes!) In je šel, uboga delavska para, in je prosil družbo za nastavitve na dobrem mestu. In je k »nesreči« na koncu pristavil, da bo družbi do smrti hvaležen, ako ga bo na dobro mesto nastavila in dobro plačala. To in ni drugega. Delavstvo je smatralo, da hoče g. doktor z branjem tega pisma nahujskati obratne zaupnike zoper svojega predsednika.

S tem je bil, odnosno je moral biti »razgovor« končan. Kako je gospod doktor mislil mojo malenkost vredi iz pisarne ven, odnosno jo »pustiti« vredi po policiji in kako je gospod doktor ogorčen prvi sam iz pisarne odšel in kakšen vtis je napravil s tem na zbor delavskih zaupnikov, o tem raje ne bomo pisali.

Protestiramo še enkrat zoper to, da si družba sploh drzne delavstvo na tak način klicati na razgovore, ki so res prav podobni bivšim avstrijskim vojaškim raportom.

Takole so naredili: »Habt Acht! Tagesbefehl von heute. Ruht!« Nato so nam gospodje prebrali, odnosno vojaštvo »preturnali«, če je bilo treba. In ko je bilo vse končano, so spet rekli: »Habt Acht! Abtreten!« In če je bil gospod »Kompagniekommandant« še slabe volje, je k povelju »abtreten!«, pristavil še: »Verfluchte Paskasch!«.

Tako bi kapitalistična gospoda rada postopala, a ne bo!

Delavci! Držite svoje organizacije! Ne pare, organizacija je Vaša moč, Vaše premoženje!

Politični pregled.

Pri nas je ob skupščinskih volitvah 1. 1923 zmaga la misel jugoslovanske zvezne države, to je misel samostojnosti posameznih narodov v skupni državi. Da ni takoj po teh volitvah nastopila ravnokar končana kriza, je bila kriva deljena taktika federalističnih strank na eni strani in radikalno izigravanje na drugi strani. S prihodom hrvatskih poslancev v parlament pa se je odprla kriza, ki se je vlekla kot dolga, zvita kača od marca do danes. Volivna vlada ekstremnih centralistov in fantičnih velesrbskih hegemonistov nam obeta v tem volivnem boju palico in bajonete za vcepjenje svojih idej. Obeta se nam doba črnih uniform.

Volitve za narodno skupščino se vrše v nedeljo 3. februarja 1925. Volivni boj bo oster kot še nikoli. Pri zadnjih volitvah je bilo volivno geslo pri nas za in protisamostojnosti slovenskega naroda, ravnokar na Hrvatskem. Pri sedanjih volitvah pa bo geslo za samostojnost Slovenije še krepkeje podčrtano, a v celi državi se bo odločil boj za in proti ljudski suverenosti, kar znači boj in proti republiki. Mi smo do danes smatrali, da je vprašanje slovenske samostojnosti mogoče rešiti v naši parlamentarni monarhiji, kar je po ustavi naša država. A politični dogodki zadnjega časa so dokazali, da to ni mogoče, zato nam je orientacija jasna.

Radi neparlamentarne rešitve krize so izdali zastopniki parlamentarne večine proglas, v katerem ugotavljajo protustavno, nedemokratsko in protiparlamentarno odločitev merodajnih neodgovornih činiteljev. Poslanci SLS so izdali še poseben proglas na Slovenca.

Danes, ko to pišemo je zadnja seja parlamenta, na kateri bo najprej prečitani ukaz o imenovanju nove vlade, nato o otvoritvi zasedanja in takoj nato o razpustu skupščine ter novih volitvah in sklicanju nove skupščine, ki se sestane 7. marca 1925. Še ta teden se sestane državni odbor, ki bo določil voliča za vso državo, predsednike volivnih odborov in število poslancev v posameznih volivnih okrožjih, ki bo isto kot 1. 1923. V Sloveniji jih bomo volili 26 (15 na Štajerskem, 10 na Kranjskem in 1 v Ljubljani).

Vse kaže, da so pred nami še viharji časi. Gotovo je, da bo pri količkar svobodnih volitvah zmaga-

Življenje delavcev v Ameriki.

Šli smo od ene skupine delavcev do druge, ampak starega delavca nismo ugledali tu. Vsi prezgodaj umirajo in padajo pred časom v grob. V štiridesetih letih je tu človek izsesan do kosti, živ mrtič in na njegovo mesto stopa druga generacija. Vse je v meni kipel, ko sem videl to strašno uničevanje človeških življenj, to grozno, ogromno ubijanje in roka se mi je stiskala v pest proti tej pravici, ki da je enemu za strašno delo celega življenja samo smrt, a drugemu za lenost življenja razkošje milijonov. Jaz se tem ameriškimi ljudem popolnoma nič ne čudim, da jim pri štrajkih zavre kri, da jim strašna groza njihovega življenja stopi v glavo in da tvegajo potem vse, da se pobija in mori, kakor v vojski in da se stotine ranjenih valja v svoji lastni krvi po ulicah.

Despotizem železnega trusta je hujši, kakor ruski. V tovarnah so delali delavci tako dolgo, da so obnemogli popadali. Če je poginil kak nesrečnež, pustili so ga do večera ležati v »bikovi ogradi«, odprtem prostoru, kamor nosijo mrtve in ranjene. Njegovi prijatelji ne smejo pustiti delo, da bi ga odpeljali v njegovo stanovanje, — če to store, morajo v pisarno, »vzeti si čas«: bili so takoj odpuščeni. V enem zavodu je umiral vsak dan po en delavec. Kadar se je kateri ponesrečil, jih je že deset drugih čakalo pri vratih na njegovo mesto. Železni trust ni izgubil ničesar... Niti za ime ponesrečenca se nihče ne briga. Človeško življenje ima tu manjšo ceno, kakor en žebelj. Žebelj stoji denar.

Prof. Nearing je zračunal, da se v Zedinjenih državah vsako leto pol milijona ljudi ubije in rani ali da se v Ameriki vsako minuto en človek ponesreči... V

kateri vojski sveta se je v enem letu pomorilo več ljudi? Vzemite n. pr. rudokope! V Ameriki ne mine dan, niti ura, da se v nekaterem rudokopu ne pogubi življenje kakšnega rudokopa. To je nekaj tako navadnega, da se javnost le v slučajih, kadar gre število ponesrečenih v stotine, malo zgane. V zadnjem desetletju je bilo v Ameriki trideset tisoč rudokopov ubito, petinsemdesettisoč pohabljen, enajsttisoč vdov in trideset tisoč otrok je izgubilo hranitelja. Nikjer na celem svetu dobava premoga ne zahteva toliko žrtv, kakor v Severni Ameriki. — Amerikanske železnice, ki so vse v rokah privatnih družb, niso nič drugega, kakor ogromne klavnice človeških bitij. To je slika groze in pogube, kakoršne je bila Evropa priča samo v dobah napoleonskih vojsk.

Nekdo bi mislil, da je z ozirom na velikanski riziko dela, kakoršnemu je delavec v Ameriki izpostavljen, tudi njegov zaslužek neprimerno višji, kakor v Evropi. Ali tudi v tem ni Amerika noben eldorado. Kdor hoče kaj imeti, mora si to težko zaslužiti in ako več zasluži, tudi prej umira.

To je preklestvo Amerike! Ako so večji zaslužki, je tam tudi težje delo in hitrejša smrt! In tudi zaslužek čim dlje tem bolj pada. Profesor pensilvanske univerze Scott Nearing je dokazal v svoji zadnji knjigi, da polovica vsega delavstva v Zedinjenih državah zasluži največ 500 dolarjev na leto in komaj deset odstotkov industrijalnega delavstva zasluži čez tisoč dolarjev na leto. Kjer so zaposleni samo možki, dosega povprečna dnina 700—800 dolarjev na leto, kjer je zaposleno mnogo žensk, samo 400 dolarjev. V najbogatejši državi New-Yorski ne zasluži ena cela petina delavk niti 200 dolarjev na leto.

A k temu je treba prevdariti, da velja amerišk dolar pri nas res za 5 kron, ampak v Ameriki ne izda več, kakor naš goldinar. Razum tega je izkoriščati delavce še na sto drugih načinov. V Pensilvaniji morajo rudarji kupovati vse svoje potrebščine od rudokopnih družb, ako nočejo biti takoj odpuščeni in tudi stanovati morajo v njihovih stavbah, a plačajo vse seveda za odstotkov dražje. — Tako je v času, kadar imajo volj dela in zaslužka. Ali kaj takrat, ko so brez strehe in kruha? In to je v Ameriki vsak drug dan! Nikjer na svetu niso delavci tolikrat in toliko brez dela, kakor ravno v Zedinjenih državah! Velikanske tovarne izdelujejo s tako blazno hitrostjo, da kmalu napolnijo tržišče in so primorane produciranje omejiti ali z njim sploh prenehati. Družba prodaja gotovo blago, delavci pa hodijo obupani po ulicah brez dela in kruha. Prihranki, nastavljeni v boljših časih, se kmalu porabijo, potem pa vsi čakajo strašni časi. Nič ni bolj groznega, kakor amerišk delavec brez dela. V Filadelfiji so pred tremi leti zaradi volitve prezidenta in gospodarske nesigurnosti zaprli tovarno za lokomotive. Trajalo je to pol leta in ves ta čas je bilo dvajset tisoč ljudi brez dela. Kar so si prištedili v štirih letih, so to zopet potrošili in potem je nastalo stradanje, da si ga nihče ne more predstavljati. Mnogo jih je skočilo v vodo ali pa so se drugje ubili.

Morda je na farmah boljše? Res tam se človek vsaj najde, ampak tudi tam ni noben raj. Življenje na farmi na samotni, v zapuščenosti, daleč od sveta in drugih ljudi, ni nič drugega, kakor življenje v puščavi. V mestu je daleč, družbe nobene in poleg tega mora biti delavec vedno pripravljen, posebno po žetvi, da ga postavijo pred prag, pa pojdi s trebuhom za kruhom...

Lahko trdim, da organist vrši velik del kulturnega dela. Da je vedno manj našega naraščaja, je krivo dejstvo, da je bodočnost organista nezasigurana in da ga čaka na stara leta žalostna nepreskrbljenost v večini slučajih. Kako naj se reši naše vprašanje, o tem nočem pisati prihodnjic. Za danes samo pozdravljam vstop našega društva v »Jugoslov. strokovno zvezo« in »Pravico« kot naše tako željeno glasilo vsem priporočam. Reven, preganjan organist.

Tovarniški delavci.

Celje. V kemični tovarni je bil prejšnji teden med drugimi odpuščeni iz tovarne vsled pomanjkanja dela tudi naš član Anžver. Tajnik JSZ je posredoval v zadevi odpusta ugodno.

V kemični tovarni hočejo odvzeti upokojujencem premog, ki so ga dosedaj dobivali mesečno kot uslužbenci in delavci, kar je povzročilo med upokojujenci, kakor med delavci, ki imajo (ako dočakajo) sami na tem velik interes, veliko razburjenje! O zadevi je obveščeno že tajništvo JSZ v Celju. Pripomnimo k temu to, da tajnik organizacije doseže vedno lahko uspehe s stvarnim delom tam, kjer ima večino delavstva za sabo. Delavstvo kemične tovarne zgani se, dokler je čas, da še ne izgubi to malo, kar imaš. Velja pa to za vse tovarne v Celju kakor drugod.

Poselska zveza.

Članica Poselske zveze v Celju Š. je bila sprejeta kot kuharica k fa. A. v Celju. Ko je hotela prvega nastopiti službo, je novi gospodar ni sprejel, češ, da še obdrži prejšnjo. Ker je Š. izstopila iz svoje prejšnje službe, je bila s tem na cesti. V zadevi je tajništvo JSZ posredovalo tako, da je moral končno g. A. v Celju plačati Din. 664.— odškodnine tovariščici Š.

Tudi pri g. K. v Celju je bila odpuščen služkinja in prikrajšana za 150 Din. plače. Tajnik JSZ je dokazal g. K. krivico in zahteval doplačilo, kar se je tudi zgodilo.

Krekova mladina.

Krekova mladina v Celju uprizori v nedeljo, dne 16. t. m. ob 4. uri pop. v veliki dvorani Narodnega doma v Celju dramo v 5. dejanjih »Črnošolec«. Med odmorji svira salonski orkester g. Silbersteina.

Upamo, da se bodo prijatelji naše poštvovalne delavske mladine udeležili v velikem številu, ker obeta se, da bo prireditev zelo lep.

Krekova mladina v Ljubljani, otvori dne 23. t. m. v nedeljo dopoldne govorniško šolo, katero bo vodil g. dr. Josip Puntar.

Uverjeni smo, da nam bo govorniška šola veliko koristila za naš delavski naraščaj.

Vabimo, da se govorniške šole udeleži sleherni član našega pokreta. Opozarjamo predvsem tudi okoličane, kateri se bodo tudi lahko udeleževali, ker se bo vršila šola vsako drugo nedeljo dopoldan v prostorih JSZ. na Starem trgu št. 2/I. v Ljubljani. Odbor.

Dopisi.

Z Grosupljega. G. urednik! Ker niste zadnjič objavili nobenega dopisa z Grosupljega, se nam je naenkrat kar nakopilo cel kup zanimivosti, o katerih Vas prosimo, da sprejmete za danes vsaj nekatere.

Najvažnejše je to, da so naši fantje pa tudi očetje precej nevoljni, ker ste nas Vi, g. urednik in g. Terseglav, tako lepo na oedilu pustila, da nista prišla predavati, kakor sta nam bila obljubila. Skušal sem Vaju zagovarjati, ker sem vedel, da sta imela bolj važne zadeve, ko naša predavanja, pa ni dosti zaleglo, ker naši fantje in možje, držijo prav po starem na — mož besedo. To je tudi prav. Upamo, da se bosta v kratkem odločila. Bomo pa tistikrat bolj na uha vlekli. Pa brez zamer.

Naši fantje se še precej korajžno rinejo za »sokoli«. Ker nimamo nobenega primerne prostora za telovadbo in prireditve, so si izmislili, da si sezidajo društven dom. Za denar so jo iztuhali tako, da bodo podpisali obveznice po 500, 1000 kron itd., ki jih bodo vplačevali po 10, 20, 30 kron itd. na teden vsekakor tako, da bodo vse obveznice tekom enega leta vplačane. Vsi bodo imeli za jamstvo obveznic še poroke tako, da se na obveznice lahko dobi takoj denar pri posojilnici. Les, kolikor ga bo treba, bodo pri naših domačih in okoliških pristaših skušali zberati. Kakor vse kaže, se bodo Sokoli morali še precej požuriti, da jih naši fantje ne prehitijo. Sicer bi to ne bil noben greh, nekoliko užaljenega pa bi se morda vendarle kdo čutil.

Tudi z rednimi pevskimi vajami so naši fantje že pričeli. Tako vidite, g. urednik, se vendarle gibljemo.

Samo Vi skušajte kaj kmalu priti med nas, da nas kaj pokomandirate, ker si ne upamo biti še kar tako samostojni. (Se bo ob priliki zgodilo. — »Dolžnik«.)

Pa tudi naši Sokoli se precej gibljejo. V soboto, dne 9. tm. so »praznovali« kozarce, oprostite, Martinov večer so praznovali pri bratu L. Hudetu. So dobili menda 60 l. vina v dar nekje z Dolenskega. So ga pili pa kakor pravijo po 20 in 40 in celo 400 kron kozarec ter so na ta način nabrali že precej tisočakov za sokolski dom. Tudi za pečene goske so precej izkupili. Priznati moramo, da v popivanju so veliko boljši od naših fantov. Pa tudi srečo imajo, da dobijo vina in tudi take gospode in prijatelje, ki se ne tresejo za stotake za sokolski dom. V tej zadevi smo »klerikalci« zares pravi nazadnjaki. Da fantje ne pijejo, to se že da prenesti. Glede denarja so pa naši možje in gospodarji taki stiskači, da ima ta njihova »varčnost« že skoraj ravno tak duh in okus kakor — skopost. Pa so nekateri začeli tudi to popravljati.

O občinskem odboru bi bil pa skoraj pozabil povedati, da je imel predzadnjo nedeljo sejo. Zopet so se izkazali naši stari občinski očetje. G. župan je poročal, da je plačal okrajnemu glavarstvu 2.738 Din. stroškov za komisijonelni ogled za razširjenje grosupeljskega vodovoda. Čudno je, da občinski odbor ni ugovarjal plačilu. Kljub temu, da je zastopnik prosilcev za razširjenje vodova se obvezal plačati dotične stroške, kakor to odločuje zakon. S tem denarjem se namreč že od početka junija agitira proti voditelju »avtonomistične delavske kmetijske stranke« na Grosupljem. Je čudno, zakaj g. okrajni glavar v Ljubljani noče porazdeliti svote na vse prizadete interese. Enkrat je že bil pri deželnem sodišču kaznovan neki Beltram iz Jerove vasi, ker je očital g. glavarju Klobčiču, da je dogovorno z I. Rusom, F. Javornikom in g. županom zahteval tistih 2.738 Din. od občine, da bi se proti njemu s tem agitiralo, češ, da je s tem občino oškodoval. Mož je kaznovan in mora molčati, vse pa res tako izgleda, kakor da se s tem denarjem hoče proti njemu agitirati.

Pa tudi s šolo so pri nas čudne reči. Že pred tremi leti je izšel odlok od okr. šol. sveta, da se mora takoj pričeti z zidavo nove šole. Hoteli so najeti več milijonov posojila, čemur so se občinarji odločno uprli ter zahtevali, da se v tem namen obdavčijo alkoholne pijače. Pri občinskih volitvah se je še posebej sestavila posebna lista, ki si je nadala nalogo z obdavčenjem alkoholnih pijač čimprej sezidati prepotrebno šolo. Ta lista je tudi dobila absolutno večino, 10 odbrnikov od 17. Toda glej spaka!

Vložilo se je pritožbo proti volitvam, da novi odbor ne more priti do delovanja. Stari odbor pa se za šolo sploh nič noče brigati. To je pa najbolj značilno: G. okrajni glavar, ki je poprej tako silil, da se mora šola zidati in posojilo najeti, zdaj lepo molči in še celo tozadnevna prošnja ki je bila vložena že pred pol leta, ni končoveljavno rešena.

Pa tudi z rešitvijo pritožbe proti volitvam je nekam čudno. Že pred volitvami je bila vložena pritožba proti veljavnosti »samostojne« liste, ker se je menda dogladlo, da je bil en podpis ponarejen. G. okr. glavar pa kljub temu ni bil liste razveljavil. Po volitvah je bila vložena pritožba iz istega vzroka in pritožniki so celo pred pričami opetovano izjavili, da je na samostojni listi bilo celo več podpisov potvorenih. Kljub temu, da je za občino ogromna škoda, ker se stari odbor nič ne briga za korist občine in za šolo, za obdavčenje alkoholnih pijač itd., se zadeva še vedno vleče. To je tako mučno, da Bog pomagaj. G. okrajnemu glavarju ali g. velikemu županu ne smemo ničesar očitati, ker obstoji nevarnost, da bi se takoj pregrešili proti tistemu nesrečnemu § 104. Tako dolgo zavlačevanje je pa za človeka, ki ima količkaj soli v glavi, prav kakor skušnjava, da bi skoro mislil o kaki pristranosti ali pa o veliki nemarnosti uradnih oseb. Pri nas je treba res velike krščanske potrpežljivosti in precej advokatske previdnosti, da se človek kam preveč ne zaleti.

Pa je že gotovo tako božja volja. Zato ne kaže za danes drugega kakor da končamo in se udamo v voljo božjo, pričakujoči boljših časov, ali pa večje potrpežljivosti, katero naj bi nam ljubi Bog naklonil.

Op. ur: Izjemoma smo Vam dovolili tako dolg dopis. Prvič, ker agitirate za društveni dom, drugič pa, ker s to tedensko »Pravico« hitimo, vsled česar bodo dopisi iz drugih krajev najbrže prekasni.

Jugoslov. strokovna zveza v Celju priredi tudi letos Miklavžev večer, za kar se pripravljajo vse naše organizacije v Celju. Pozivamo vse člane, da nam o pravem času sporoče število in imena svojih otrok v svrhu obdaritve. Vse voditelje skupin in zaupnike pozivamo, da se zgledajo v tajništvo po nabiralne pole.

Tajništvo.

Redni delavski večeri se vrše tudi letos po zimi v Celju in sicer vsako drugo sredo od pol 8.—9. ure zvečer v tajništvu, po potrebi pa v dvorani pri »Belem volu«.

Predavanja bodo vedno zelo aktualne in vzgojne vsebine tako, da bodo ti večeri res nudili našemu delavstvu pravo in ono izobrazbo katera mu je nujno potrebna.

Prvi delavski večer se vrši v sredo 13. t. m. Predava toč. dr. Hodžar. Zaupnike in članstvo se poziva na polnoštevilno udeležbo.

Dev. M. v Polju. Vseh mrtvih dan smo praznovali tudi na našem pokopališču letos nadvse častno in dostojno. Odkar je prišel nazaj naš priljubljeni pevovodja g. Rupret Vinko, se je začelo gibati tudi v pevskem odseku. Nasilno so ga spravili naši nasprotniki v hribe pri Skocijanu, kjer je preživel dve leti. Sedaj je prišel zopet na šolo v Zalog. Pod njegovim vodstvom je zapel imenitno organizirani moški zbor pri padlih žrtvah svetovne vojne žalostinko »Vigred«. Nato je nastopil tudi sam s prekrasnim govorom, v katerem se je spominjal žrtv nenasitnih mamonistov, ki so tirali nedolžne ljudi v pokolj enega proti drugemu. Posebej se je spominjal padlih sinov slovenskega naroda, ki leže širom svetovnih bojišč. Spomnil se je domačih fantov in mož, ki jim ne moremo napraviti dostojne počastitve. Pozival je vse bivše vojake naj se zganajo in ustanovijo odbor, ki naj prekrbe, da se postavi spomenik padlih vojakov cele färe. Marsikatero oko bivšega borca je bilo solzno ob spominu svojih padlih tovarišev, ki leže danes pozabljeni Bog zna kje. Pevski zbor je zapel še krasno narodno »Oj Doberdob, slovenskih fantov grob«. Tako smo tudi mi proslavili podle vojake.

Socialni razgled po svetu.

Izseljevanje iz Italije narašča. Iz statistike, ki jo je izdal za leto 1923 italijanski izseljeniški urad je razvidno, da narašča število italijanskih izseljencev bodisi v prekomorske dežele bodisi v druge države Evrope in Srednje Evrope. Skupno število izseljencev je znašalo 348.079 oseb, torej za 100.000 oseb več kot v letu 1922! Največ Italijanov se je izselilo na Francosko: 142.990 oseb; leta 1922 samo 85.815 oseb.

Dolžnost dela na Bolgarskem. Po določbah najnovejšega pravilnika o dolžnosti do dela, ki ga je izdala bolgarska vlada, dobi lahko vsaka občina, ki potrebuje za izpeljavo občinskih naprav delovnih moči, najmanj 50 oseb, ki jih ji ne kaže poseben urad za delavsko dolžnost. Največja mezda ne sme presegati povprečne običajne mezde dotične občine. Mezde se morajo odražati imenovanemu uradu v dveh obrokih: prvo polovico takoj ob najetju delavcev, drugo pa po dokončanem delu. Oblasti so poleg tega dolžne skrbeti za slano vanja, obleko, obutev itd. zaposlenih delavcev, skratka: paziti: da se natančno izvaja pogodba med uradom o delavski dolžnosti in dotično občino.

Služba traja najmanj 2 meseca letno in ne sme prekoračiti pol leta.

Inserirajte v „PRAVICO!“

PAPIR pismeni, uradni, risalni, ovojni
KNJIGE poslovne, šolske, noteze, šolske zvezke, umetniške razglednice in drugo

kupite najbolje v papirni trgovini

IVAN GAJŠEK, Ljubljana, Sv. Petra c. št. 2.

Popolnoma varno naložite denar

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih v Ljubljani,

Mestni trg 6. — Telefon št. 9.

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje

najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Izvenljubljanskim vlagateljem so na razpolago pošne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

V loteriji zadenejo le nekateri, — v l. delavskem konsumnem društvu pa dobe vsi člani 3% od zakupička, ki ga napravijo pri zadrugi.

Višina je torej odvisna od članov samih.

Vsak naš somišljenik naj bo obenem zaveden zadrugar, ker je to njemu v korist, pa tudi v korist organizacije.